Lietas arhīva Nr. A42-01504-18/23
ECLI:LV:ADRJRIT:2018:1113.A420150418.2.S

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2018.gada 13.novembrī

Administratīvā rajona tiesa

šādā sastāvā: tiesnese R.Migla,

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „XO Energy" (iepriekšējais nosaukums – „E Strenči") valdes loceklim /pers. A/, zvērinātam advokātam Sandim Bērtaitim, un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Ekonomikas ministrijas pārstāvjiem Zanei Gulbei, Andrim Lazarevam un Robertam Meijeram,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „E Strenči" pieteikumu par Ekonomikas ministrijas 2017.gada 20.decembra lēmuma Nr.1-6.1-363 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ekonomikas ministrija (turpmāk arī – atbildētāja vai ministrija) ar 2012.gada 5.jūnija lēmumu Nr.1-6.1-283 (turpmāk – sākotnējais lēmums) piešķīra pieteicējai tiesības pārdot koģenerācijas elektrostacijā /adrese/, saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, nosakot elektroenerģijas iepirkuma apjomu gadā līdz 16000 MWh ar nosacījumu, ka pieteicēja nodrošina koģenerācijas elektrostacijas kā atsevišķas koģenerācijas elektrostacijas atbilstību Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumu Nr.221 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā" (turpmāk – noteikumi Nr.221) 2.1.apakšpunktā noteiktajai koģenerācijas elektrostacijas definīcijai, kā arī noteica, ka pieteicējai jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijā līdz 2017.gada 27.aprīlim.

Ar ministrijas 2017.gada 20.decembra lēmumu Nr.1-6.1-363 (turpmāk – pārsūdzētais lēmums) atcelts sākotnējais lēmums, atzīstot, ka pieteicēja nav izpildījusi nosacījumus, kas tika iekļauti sākotnējā lēmumā.

[2] Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteikums par pārsūdzētā lēmuma atcelšanu, kurā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[2.1] Pieteicēja jau 2013.gadā bija saņēmusi būvatļauju, kas tika iesniegta ministrijā, lai apliecinātu noteikumu Nr.221 78.punktā noteikto prasību izpildi. 2017.gada 30.janvārī pieteicēja saņēma jaunu Valkas novada būvvaldes būvatļauju, uz kuras pamata tika plānoti un īstenoti elektrostacijas būvdarbi. Ir būtiski atzīmēt, ka elektrostacijas projekta attīstība tika plānota divās kārtās, kas aprakstīts pieteicējas 2017.gada 19.janvāra vēstulē Nr.2-2017/01/23 AS "Sadales tīkls".

Atbilstoši projekta pirmajai kārtai pieteicēja uzstādīja koģenerācijas iekārtu ar jaudu līdz 10 KW nekustamajā īpašumā Strenčos, kas tika savienota ar nekustamajā īpašumā jau esošām likumīgi uzbūvētām būvēm un konstrukcijām, kas jau tika nodotas ekspluatācijā. Tāpat pieteicēja ministrijai iesniedza 2017.gada 28.aprīļa vēstuli Nr.28/04/2017-2 ar tai pievienotiem dokumentiem, ar kuru informēja par elektroenerģijas ražošanas koģenerācijas ciklā ar jaudu 10 kW uzsākšanu Strenču elektrostacijā. Līdz pārsūdzētā lēmuma pieņemšanai ministrija par minētajiem dokumentiem neiebilda.

Atbilstoši projekta otrajai kārtai tika īstenota lielākā daļa būvdarbi un bija paredzēts ieviest jaudu pilnā apmērā. Ņemot vērā, ka nav saskaņots tehniskais projekts elektropieslēguma izbūvei ar AS "Sadales tīkls", jauda pilnā apmērā nav ieviesta.

[2.2] Administratīvā procesa likums vispārīgi ierobežo iestādes tiesības atcelt privātpersonai adresētu labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu un nosaka tiesiskās sekas, ja tomēr attiecīgais akts tiek atcelts. Pieteicēja kopsakarā ar tiesiskās noteiktības un tiesiskās paļāvības principu norāda uz noteikumu Nr.221 35.[1] punktā noteikto termiņu un uz Administratīvā procesa likuma 49.pantu un 64.pantu – saistībā ar to, ka minētās tiesību normas nav piemērojamas, jo uz administratīvā akta izdošanas termiņa nokavējumu neattiecas. Ministrija nav tiesīga atcelt tai labvēlīgu administratīvo aktu, jo ir pagājis noteikumu Nr.221 35.[1] punktā noteiktais termiņš un pieteicējai ir izveidojusies tiesiskā paļāvība uz to, ka sākotnējais lēmums netiks atcelts. Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 75.pantu un, to, ka nav ievērota speciālā norma – noteikumu Nr.221 35.[1] punkts - ar pārsūdzēto lēmumu ir pieļauts procesuāls pārkāpums.

[2.3] Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 62.panta pirmo daļu, ministrija, lemjot adresātam par nelabvēlīga administratīvā akta izdošanu, nav noskaidrojusi pieteicējas viedokli un argumentus un pārsūdzētajā lēmumā nav norādes uz minētā pamatojumu. Pieteicējas viedoklim ir būtiska nozīme, jo ministrija nav noskaidrojusi, pirmkārt, dokumentu, kas apliecina sākotnējā lēmumā ietvertā nosacījuma izpildi, un to neiesniegšanas iemeslu, otrkārt, pieteicējas viedokli par sākotnējā lēmumā ietvertajiem nosacījumiem, treškārt, informāciju par to, kādā apmērā pieteicēja ir ieguldījusi līdzekļus, lai izbūvētu elektrostaciju, un vienlaikus ministrija pārsūdzētajā lēmumā nav ievērojusi samērīguma principu.

Līdz ar to, pamatojoties uz minēto un Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 15.marta spriedumu lietā Nr.SKA-59/2005, nenoskaidrojot pieteicējas viedokli, ar pārsūdzēto lēmumu ir pieļauts būtisks procesuāls pārkāpums.

[2.4] Ministrijai ir pienākums izvērtēt pārsūdzētā lēmuma samērīgumu, citastarp, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 13.pantu un tā komentāriem *(sk. Briede J. Administratīvā procesa likuma 13. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. Aun ? daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 191.lpp.),* Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2007.gada 24.aprīļa spriedumu lietā Nr.SKA-183/2007 un Satversmes 2007.gada 28.februāra lēmumu lietā Nr.2006-41-01 14.2.punktu.

Elektroenerģijas ražošanā no atjaunojamajiem energoresursiem izšķiroša nozīme ir obligātajam iepirkumam, kurš komersantam dod iespēju ilgāku laiku pārdot elektroenerģiju par paaugstinātu cenu *(sk. Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 10.jūlija spriedumu lietā Nr.SKA-419/2010).* Ražotājs, kas ražo elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem, ņemot vērā tās paaugstinātās izmaksas, nespēj konkurēt ar citiem ražotājiem, kas elektroenerģiju ražo no fosiliem energoresursiem (piemēram, dabas gāzes) un ir spējīgi to pārdot par ievērojami zemāku cenu.

Pārsūdzētajam lēmumam ir nesamērīgs raksturs un tam ir negatīva ietekme uz pieteicēju, kura koģenerācijas elektrostacijas būvniecībā ir ieguldījusi naudas summu 3 850 000 *euro* apmērā, ko nespēs nosegt pārsūdzētā lēmuma dēļ, bet kopējās projekta izmaksas sastādīs 5 500 000 *euro*. Gadījumā, ja ministrija būtu pieņēmusi lēmumu noteikumu Nr.221 35.[1] punktā noteiktajā termiņā, pārsūdzētā lēmuma radītās negatīvās sekas nebūtu tik būtiskas, jo pieteicēja daļu ieguldījumu veica pēc tam, kad bija beidzies termiņš pārsūdzētā lēmuma pieņemšanai.

[2.5] Attiecībā uz pārsūdzētajā lēmumā ietverto norādi, ka obligātā iepirkuma izmaksas, kas rodas publiskajam tirgotājam, iepērkot elektroenerģiju, sedz visi Latvijas elektroenerģijas galalietotāji proporcionāli savam elektroenerģijas patēriņam, pieteicējs norāda, ka izmaksātā naudas summa par elektroenerģiju pēc būtības neatstās jūtamas sekas uz elektroenerģijas galalietotājiem. Minēto ir iespējams izsecināt, ja pieteicējai potenciāli izmaksājamo elektroenerģijas iepirkuma maksu izvērtē kopsakarā ar kopējo naudas summu, kāda tikusi izmaksāta obligātajā iepirkumā un garantētā jaudas maksājuma veidā *(sk.https://www.em.gov.lv/lv/nozares_politika/atjaunojama_energija_un_kogeneracija/informacija_par_izdotajiem_lemumiem_par_elektroenergijas_obligato_iepirkumu/.* Līdz ar to samērīguma principa ietvaros sabiedrības interese ir acīmredzami mazāka pret aizskārumu (zaudējumiem), kuru pieteicējai rada pārsūdzētais lēmums. Papildus, neatceļot pārsūdzēto lēmumu, pieteicēja nespēs veikt ekonomiski pamatotu saimniecisko darbību un saistības pret investoru, jo ienākumi no elektroenerģijas pārdošanas par tirgus cenu nebūs pietiekami. Līdz ar to parāda atmaksas pienākums tuvāko gadu laikā novedīs līdz maksātnespējai.

[2.6] Sākotnējā lēmuma nolemjošās daļas 1.punkts attiecas uz elektroenerģijas pārdošanu obligātajā iepirkumā. Neizpildot šajā punktā noteikto nosacījumu, nekavējoties netiek atņemtas obligātā iepirkuma tiesības. Tiklīdz ražotājs nodrošina nosacījuma izpildi, viņš var uzsākt vai turpināt pārdot elektroenerģiju obligātajā iepirkumā. Savukārt sākotnējā lēmuma nolemjošās daļas 2.punktā ietvertais pienākums nozīmē to, ka ražotājam nav pienākums līdz 2017.gada 27.aprīlim pabeigt visus būvdarbus attiecībā uz elektrostacijas uzstādīšanu, noslēgt elektroenerģijas iepirkuma līgumu ar publisko tirgotāju un pārdot tirgotājam elektroenerģiju.

Ražotājs var pabeigt vai ekspluatācijā nodot stacijas pirmo kārtu (ar nosacījumu, ka tā ir spējīga saražot elektroenerģiju vismaz minimālā apmērā), bet pie pārējām kārtām darbu var turpināt arī pēc noteiktā datuma. Ja ražotājs noteiktajā termiņā ir uzsācis elektroenerģijas ražošanu, tad tas apliecina viņa spēju un interesi attīstīt projektu un izmantot obligātā iepirkuma tiesības. Tādējādi izpildās konkrētais nosacījums un tiek sasniegts tā mērķis.

Pieteicēja bija pabeigusi elektrostacijas attīstības projekta pirmo kārtu un spēja saražot elektroenerģiju noteiktajā termiņā. Pretēji ministrijas viedoklim pieteicēja spēja saražot šo elektroenerģiju koģenerācijas procesā – vienlaicīgi veica elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanu, ko apliecina lietas materiāli. Līdz ar to pieteicēja izpildīja sākotnējā lēmuma nolemjošās daļas 2. punktā ietverto nosacījumu.

[2.7] Ministrija nepamatoti paplašinājusi sākotnējā lēmuma nolemjošās daļas 2.punktā ietverto nosacījumu, ka elektroenerģijas ražošana koģenerācijā jāuzsāk izmantojot tieši iesniegumā norādīto tehnoloģijas veidu – tvaika pretspiediena turbīnu.

Nosacījums ir ietverams administratīvā akta rezolutīvajā daļā, savukārt administratīvā akta pamatojumā norādāms, kādēļ ir noteikts attiecīgais pienākums (tiesība) vai nosacījums. Līdz ar to norāde sākotnējā lēmuma pamatojuma daļā nav uzskatāma par nosacījumu un pār šādu norādi tiesā nav veicama kontrole *(sk. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2015.gada 27.novembra lēmuma lietā Nr.SKA-1461/2015 7.punktu).*

[2.8] Ne noteikumos Nr.221, ne arī citos normatīvajos aktos nav skaidri norādīts, kādi tieši dokumenti ražotājam ir jāiesniedz, lai pierādītu apstākli, ka ir uzsākta elektroenerģijas ražošana. Arī sākotnējā lēmumā tas nav precizēts. Pieteicēja elektrostaciju izveidoja, pamatojoties uz ministrijas izdoto atļaujas lēmumu, kas piešķir tiesības uzstādīt jaunas ražošanas iekārtas. Pieteicēja izpildīja Ministru kabineta 2009.gada 11.augusta noteikumu Nr.883 "Noteikumi par atļaujām elektroenerģijas ražošanas jaudu palielināšanai vai jaunu ražošanas iekārtu ieviešanai" 8.punktā noteiktās prasības.

Nav bijis nepieciešams sastādīt atsevišķu aktu par elektrostacijas nodošanu ekspluatācijā, kā arī AS "Sadales tīkls" to nepieprasīja iesniegt. Pārsūdzētajā lēmumā ietvertā norāde, ka pieteicēja ir rīkojusies pretēji Ministru kabineta 2014.gada 30.septembra noteikumiem Nr.573 "Elektroenerģijas ražošanas, pārvades un sadales būvju būvnoteikumi" (turpmāk – elektroenerģijas ražošanas būvju noteikumi), jo nav nodevusi ekspluatācijā elektrostaciju noteiktajā termiņā, ir nepamatota. Ministrija ir nepareizi izvērtējusi lietas faktiskos apstākļus. Būves iekārtas un konstrukcijas nebija nepieciešams atkārtoti nodot ekspluatācijā.

Saskaņā ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas 2012.gada 22.februāra lēmuma Nr.1/6 „Sistēmas pieslēguma noteikumi elektroenerģijas ražotājiem" (turpmāk – Regulēšanas komisijas lēmums) 2.1.apakšpunktu un noteikumu Nr.221 2.1.apakšpunktu secināms, ka elektrostacija var būt tāda iekārta, kas nav būve.

[3] Ekonomikas ministrija tiesai sniegtajā paskaidrojumā pieteikumu uzskata par nepamatotu un noraidāmu, pamatojoties uz turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] Pieteicēja kļūdaini atsaucas uz Administratīvā procesa likuma 49.pantu. Pārsūdzētā lēmuma pieņemšana nav procesuāla darbība, bet administratīvā akta izdošana, uz kuru minētā tiesību norma neattiecas.

Ministrija atsaucas uz Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta 2005.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-93 13.punktu, 2007.gada 7.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-238/2007 13.1.punktu. Norāda, lai labas pārvaldības ietvaros konstatētu, vai ir pieļauta iestādes kļūda, ir jāvērtē arī termiņa kavējuma iemesli. Ministrija ir kavējusi noteikumu Nr.221 35.[1]punktā minēto termiņu, jo paļāvusies, ka pieteicēja ir sniegusi pilnīgu un patiesu informāciju par elektroenerģijas ražošanas uzsākšanu koģenerācijā normatīvajos aktos noteiktajā termiņā. Taču, iegūstot papildu informāciju no Valkas novada būvvaldes, ministrija ir konstatējusi, ka pieteicēja nav ievērojusi normatīvajos aktos noteikto termiņu, kādā jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijā. Ņemot vērā minēto, arī gadījumā, ja ir konstatējams, ka pieteicējai bija tiesiskā paļāvība uz to, ka netiks atcelts administratīvais akts, tā nav aizsardzības vērta, jo pieteicēja pati nav ievērojusi normatīvo aktu prasības, kas ir par pamatu administratīvā akta atcelšanai.

[3.2] Pieteicēja nav norādījusi, kā tieši tās uzklausīšana mainītu pārsūdzētā lēmuma saturu, ievērojot to, ka ministrijai saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65.panta pirmo daļu ir jāizdod obligāta satura administratīvais akts atbilstoši noteikumu Nr.221 35.[1] punktam. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65.pantu un 66.pantu nav jāveic lietderības apsvērumi, jo šādu izvērtējumu jau ir veicis Ministru kabinets, pieņemot minēto tiesību normu. Pieteicēja nav norādījusi uz apstākļiem, kas varētu būt par pamatu uzskatīt, ka izskatāmais gadījums ir netipisks un līdz ar to ministrijai būtu pamats atkāpties no normatīvajiem aktiem.

Ministrija, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 65.pantu, 66.pantu, 85.panta otrās daļas 2.punktu un noteikumu Nr.221 35.[1]punktu, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, ievērojusi materiālās normas, un tas pēc sava satura nav pretrunā ar tiesību normām.

[3.3] Ministrija ir ievērojusi samērīguma principu. Attiecībā uz argumentu, ka ministrija nav noskaidrojusi informāciju par pieteicējas ieguldīto līdzekļu apmēru, norāda, ka atbilstoši Komerclikuma 393.panta pirmajā daļā minētajam ir sagaidāms, ka komersants, kas darbojas attiecīgajā nozarē un pārzina nozari regulējošus normatīvos aktus, veiks savu saimniecisko darbību atbilstoši normatīvo aktu prasībām.

Enerģētikas likuma 3.pants nosaka kopējos mērķus enerģētikas jomā. Pieteicējai nav liegts ražot elektroenerģiju no atjaunojamiem energoresursiem, un pārdot to brīvajā elektroenerģijas tirgū atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma 27.pantam, nevis savu saimniecisko darbību plānot tikai pamatojoties uz tādas elektroenerģijas ražošanu, kas tiek kompensēta ar valsts atbalstu, turklāt virs minimāli nepieciešamā atbalsta līmeņa. Uzbūvējot koģenerācijas elektrostaciju un uzsākot elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā, pieteicēja ražos arī siltumenerģiju, ko būs iespējams pārdot siltumenerģijas lietotājiem, attiecīgi no tā gūstot arī ieņēmumus, ar kuriem varēs segt veiktās investīcijas. Lai arī kopējie pieteicējas ieņēmumi no elektroenerģijas un siltumenerģijas pārdošanas būs mazāki, kā pārdodot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, tai netiek liegta iespēja atgūt veiktās investīcijas, taču to atmaksāšanās periods būs garāks, nekā pārdodot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Vienlaikus jāņem vērā, ka pieteicēja var vienoties ar tās koģenerācijas elektrostacijā saražotās siltumenerģijas pircēju par augstāku cenu, tādā veidā palielinot koģenerācijas elektrostacijas ieņēmumus.

[3.4] Ministrija nav paplašinājusi ārējā normatīvajā aktā noteiktās prasības, bet gan konstatējusi, ka aktam par elektrostacijas atzīšanu kā derīgu paralēlam darbam ar sistēmu nav pievienoti visi nepieciešamie dokumenti, pamatojoties uz Regulēšanas komisijas lēmuma 4.pielikumu, proti, akts par elektrostacijas nodošanu ekspluatācijā, kā arī elektroenerģijas (un siltumenerģijas) uzskaites ierīces, to parametri un skaitītāju rādījumi un izdrukas.

No noteikumu Nr.221 35.[1] punkta izriet, ka komersantam ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijas elektrostacijā atbilstoši tehnoloģijas veidam, ar kuru komersants ir kvalificējies tiesību iegūšanai pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Ministrijas rīcībā nav dokumenti, kā arī pieteicēja nav iesniegusi rakstveida pierādījumus, kas pierādītu, ka pieteicēja ir izpildījusi noteikumu Nr.221 noteiktās prasības un uzsākusi elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā ar savā iesniegumā norādīto tehnoloģijas veidu – tvaika pretspiediena turbīna.

Atbilstoši zinātniskajā literatūrā atzītajam *(sk. D.Blumberga, I. Veinbergs. Kliedētās energosistēmas. Mazas koģenerācijas stacijas. Rīga, RTU Izdevniecība, 2008., 16., 17. un 103.lpp.)* tvaika turbīnu jauda svārstās no 50 kW līdz 1000 un vairāk MW. Līdz ar to minētais neatbilst pieteicējas pieteikumā norādītājam, ka koģenerācijas elektrostacija ar tehnoloģijas veidu – tvaika pretspiediena turbīna – varēja darboties ar 10 kW

ražošanas jaudu.

[3.5] Sākotnēji pieteicējai koģenerācijas elektrostacijas būvniecība bija jāuzsāk 24 mēnešu laikā, sākot no atļaujas izdošanas dienas, t.i., no 2012.gada 27.aprīļa. Līdz ar to pieteicējas iesniegtais objekta pieņemšanas ekspluatācijā akts, kas datēts ar 1996.gada 12.decembri, nav attiecināms uz izskatāmās lietas apstākļiem.

Pamatojoties uz elektroenerģijas ražošanas būvju noteikumu 85. un 86.punktu, Ministru kabineta 2014.gada 19.augusta noteikumu Nr.500 "Vispārīgie būvnoteikumi" (turpmāk – Vispārīgie būvnoteikumi) 1.pielikuma 1.punktā norādīto un Ministru kabineta 2014.gada 2.septembra noteikumu Nr.529 "Ēku būvnoteikumi" (turpmāk – Ēku būvnoteikumi) 7.6.apakšpunktu (neattiecas uz ražošanas ēkām un energoapgādes objektiem), secināms, ka, lai uzsāktu elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā termiņā, kāds noteikts sākotnējā lēmumā atbilstoši noteikumu Nr.221 35.[1]punktam komersantam elektroenerģijas ražošana koģenerācijā jāuzsāk koģenerācijas elektrostacijā, kas pieņemta ekspluatācijā saskaņā ar Ēku būvnoteikumiem. Līdz ar to pieteicēja nav uzsākusi elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā Strenčos sākotnēja lēmumā noteiktajā termiņā.

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā norādītajiem argumentiem.

Atbildētāja pārstāve pieteikumu neatzina, pamatojoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumos minēto.

Motīvu daļa

[5] Tiesa, izvērtējusi administratīvās lietas materiālus un uzklausījusi procesa dalībnieku paskaidrojumus, secina, ka pieteikums ir noraidāms.

[6] Enerģētikas likuma 1.panta 22.[3]punkts noteic, ka koģenerācija ir tehnoloģiskais process, kurā lietderīgai izmantošanai vienlaikus ražo elektroenerģiju un siltumenerģiju. Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 28.panta otro daļu Ministru kabinets nosaka kritērijus, pēc kādiem koģenerācijas stacijas tiek kvalificētas saražotās elektroenerģijas obligātā iepirkuma tiesību iegūšanai, obligātā iepirkuma un tā uzraudzības kārtību, elektroenerģijas cenas noteikšanas kārtību atkarībā no koģenerācijas stacijas elektriskās jaudas un izmantojamā kurināmā, obligātā iepirkuma izmaksu segšanas kārtību un kārtību, kādā var atteikties no tiesībām pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Minētos kritērijus nosaka noteikumi Nr.221.

Atbilstoši noteikumu Nr.221 2.1.punktam koģenerācijas elektrostacija ir tehnoloģisku iekārtu, būvju un infrastruktūras kopums, kas paredzēts vienlaicīgai elektroenerģijas un siltumenerģijas ražošanai. Koģenerācijas elektrostacija sastāv no vienas vai vairākām koģenerācijas iekārtām, kuru darbības nodrošināšanai tiek izmantotas palīgiekārtas un ražošanā izmantojamo energoresursu padeves, dūmgāzu aizvadīšanas, saražotās elektroenerģijas un siltumenerģijas nodošanas un citas infrastruktūras. Koģenerācijas elektrostacijā var būt uzstādītas iekārtas, ko izmanto tikai siltumenerģijas ražošanai (piemēram, ūdenssildāmie katli, tvaika katli) vai tikai elektroenerģijas ražošanai. Koģenerācijas iekārtas, kuras izvietotas vienā adresē, ir uzskatāmas par vienu koģenerācijas elektrostaciju

Saskaņā ar noteikumu Nr.221 20.punktu ministrija pieņem lēmumu piešķirt komersantam tiesības pārdot elektrostacijā koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros vai saņemt garantētu maksu par elektrostacijā uzstādīto jaudu. Ministrija minēto lēmumu sagatavo atbilstoši šo noteikumu 21. punktam un lēmumā cita starpā norāda arī termiņu, līdz kuram komersantam ir jāuzsāk elektroenerģijas ražošana koģenerācijā. Izskatāmajā lietā tas ir līdz 2017.gada 27.aprīlim.

Pieteicēja ministrijai ir iesniegusi 2017.gada 13.aprīļa Apliecinājumu Nr.13/04/2017-2, ka 10 kW koģenerācijas stacijas Strenčos būvniecības, tehnoloģisko iekārtu un elektroietaišu montāžas darbi ir pabeigti, un iekārtas ir sagatavotas izmēģināšanai un sprieguma pieslēgšanai *(lietas 38.lapa)*.

2017.gada 19.aprīlī AS "Sadales tīkls" ir izdevis Atļauju Nr.02p/17 pieslēgt SIA „E Strenči" koģenerācijas staciju AS "Sadales tīkls" energosistēmai uz pārbaudes laiku no 2017.gada 21.aprīļa līdz 23.aprīlim *(lietas 40.lapa)*.

No 2017.gada 20.aprīļa līdz 24.aprīlim AS "Sadales tīkls" ir veicis koģenerācijas stacijas Strenčos Sprieguma raksturlielumu atbilstības novērtēšanu, sastādot Inspicēšanas pārskatu IPU 2017/11, Ekspertīzes slēdzienu ESU 2017/11 *(lietas 41.-51.lapa)* un 2017.gada 26.aprīlī sastādot Aktu Nr.9, ar kuru atzīts elektrostacijas automātiskās darbības iestādījumu un ražotās elektroenerģijas parametru atbilstība normatīvo aktu un tehnisko noteikumu prasībām *(lietas 53.-54.lapa)*.

Ar AS "Sadales tīkls" 2017.gada 26.aprīļa Atļauju Nr.02/17 atļauts ģenerējošo koģenerācijas staciju pieslēgt paralēlam darbam ar AS "Sadales tīkls" elektroenerģijas sadales sistēmu *(lietas 55.lapa)*.

2017.gada 27.aprīlī pieteicēja informē ministriju, ka SIA „E Strenči" 2017.gada 26.aprīlī ir pieslēdzis AS "Sadales tīkls" tīklam jaunas elektroenerģijas ražošanas iekārtu ar jaudu 10 kW atbilstoši sākotnējam lēmumam *(lietas 56.lapa)*.

2017.gada 28.aprīlī pieteicēja informē ministriju, ka SIA „E Strenči" ir uzsākusi elektroenerģijas ražošanu koģenerācijas ciklā ar jaudu 10 kW *(lietas 57.lapa)*.

No minētā izriet, ka uz pārbaudes laiku no 2017.gada 21.aprīļa līdz 23.aprīlim koģenerācijas stacija Strenčos ir tikusi pieslēgta AS "Sadales tīkls" elektroenerģijas sadales sistēmai un testa režīmā ir ražojusi elektroenerģiju. Lietā noskaidrojams, vai minētais ir pietiekami, lai atzītu, ka pieteicēja ir uzsākusi elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā.

[7] Noteikumu Nr.221 78.2.apakspunkts noteic, ka komersants, kurš ieguvis tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un kurš vēl nav nodevis staciju ekspluatācijā, un kura plānotā koģenerācijas elektrostacijas elektriskā jauda nepārsniedz četrus megavatus, līdz 2013.gada 31.decembrim iesniedz ministrijā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā noformētu būvatļaujas kopiju.

Saskaņā ar minēto noteikumu

79.punktu ministrijai ir tiesības pārbaudīt šo noteikumu 78.2.apakšpunktā minēto dokumentu autentiskumu, kā arī to, vai attiecīgās koģenerācijas elektrostacijas būvniecība vai tās jaudas palielināšana ir nodota ekspluatācijā saskaņā ar sistēmas operatora izdotu atļauju pieslēgt sistēmai koģenerācijas elektrostaciju (vai atsevišķu tās iekārtu) vai, ja šāda atļauja nav izsniegta, ar stacijas ekspluatācijā pieņemšanas dienu.

Pieteicējas ieskatā elektrostacija ir nodota ekspluatācijā, jo elektrostacijas projekta attīstības pirmajā kārtā koģenerācijas iekārta ar jaudu 10 kW tika uzstādīta un savienota ar nekustamajā īpašumā izvietotu katlu māju un šķeldas tvertni, kā arī ierīkotu siltumtrasi, kas bija nodotas ekspluatācijā jau 1996.gadā *(sk. lietas 68.-71.lapa, 147.-156.lapa)*.

Saskaņā ar elektroenerģijas ražošanas būvju noteikumu 85.punktu būvvalde atbilstoši šo noteikumu 9.pielikumam sastāda aktu par elektroapgādes objekta pieņemšanu ekspluatācijā (turpmāk – akts). Atbilstoši minēto noteikumu 86.punktam energoapgādes objekts uzskatāms par pieņemtu ekspluatācijā ar akta apstiprināšanas dienu.

Atbilstoši 9.pielikumam aktā tiek norādīti dokumenti, ar kuriem ir iepazinusies būvvalde: tās rīcībā nodotu būvprojektu, būvdarbu izpildi un būvdarbu izpildes dokumentāciju: 1) būvdarbu žurnālu, 2) autoruzraudzības žurnālu, 3) nozīmīgo konstrukciju un segto darbu pieņemšanas aktu. Aktā tiek arī norādīts, ko būvvalde ir izvērtējusi – būvniecības ierosinātāja apliecinājumu par būves gatavību ekspluatācijai; valsts, pašvaldību un citu institūciju atzinumus par elektroietaises būvobjekta tehnisko gatavību un atbilstību akceptētajam būvprojektam.

Arī atbilstoši Regulēšanas komisijas lēmuma 4.pielikumam aktam par elektrostacijas atzīšanu par derīgu paralēlam darbam ar sistēmu pievieno aktu par elektrostacijas nodošanu ekspluatācijā.

Akta par elektroapgādes objekta pieņemšanu ekspluatācijā apstiprināšana ir loģisks un secīgs solis pieteicējas jau iniciētajai darbībai – būvatļaujas saņemšanai Valkas novada būvvaldē 2017.gada 30.janvārī jaunas koģenerācijas stacijas būvniecībai *(lietas 29.-34.lapa)*.

Tāpat norādāms, ka noteikumu Nr.221 72.punkts pieļauj energoapgādes komersantu energoapgādes objekta izmantošanu energoapgādei pirms visa būvobjekta pieņemšanas ekspluatācijā, ja tas paredzēts projektēšanas uzdevumā vai būvprojektā un ir izpildītas Būvniecības likuma 21. panta trešajā daļā noteiktās prasības.

[8] AS "Sadales tīkls" 2017.gada 14.decembra vēstulē Nr.30VD00-K46/80 informējis ministriju, ka pieteicēja nav uzstādījusi koģenerācijas elektrostaciju, kurā izmantotais tehnoloģiju veids ir tvaika pretspiediena turbīna *(lietas 143.-145.lapa)*, kā tika norādīts pieteicējas 2012.gada 3.maija iesniegumā tiesību iegūšanai pārdot koģenerācijas elektrostacijā koģenerācijas procesā saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros un uz tā pamata izdotajā sākotnējā lēmumā.

Pieteicējas ieskatā tā ir pildījusi sākotnējo lēmumu, jo testa režīmā bija uzsākusi ražot elektroenerģiju. Minēto apliecina arī iegādātā tvaika pretspiediena turbīna *(lietas 122.-127.lapa)*.

Kā tika noskaidrots tiesas sēdē, tvaika pretspiediena turbīna tika iegādāta tikai uz pārbaudes laiku, lai izietu testu, pēc tam realizēta. Pieteicējas ieskatā tas ir pietiekami, lai būtu izpildīts sākotnējā lēmuma nosacījums – uzsākta elektroenerģijas ražošana koģenerācijā. Lietā iesniegts 2017.gada 25.aprīļa protokols, ka koģenerācijas stacijā ar jaudu 10 kW 72 stundu pārbaudes testa laikā fiksēti šādi saražotās elektroenerģijas daudzumi: elektroenerģijas izstrāde – 273,9 kWh; elektroenerģijas komercuzskaite – 238,8 kWh; siltumenerģija – 0,75 MWh (750 kWh) *(lietas 76.lapa)*.

Saskaņā ar Regulēšanas komisijas lēmuma nosacījumiem pēc sekmīgas elektrostacijas pieslēgšanas sistēmai uz pārbaudes laiku ne mazāku kā septiņdesmit divas stundas (18.punkts), sistēmas operators paraksta šo noteikumu 4.pielikumā noteiktā parauga aktu par elektrostacijas atzīšanu kā derīgu paralēlam darbam ar sistēmu un ne vēlāk kā nākošajā darba dienā izsniedz ražotājam šo noteikumu 5.pielikumā noteiktā parauga atļauju elektrostacijas pieslēgšanai sistēmai un pieslēdz elektrostaciju sistēmai (20.punkts).

4.pielikumā noteiktā parauga akts paredz, ka sistēmas operatoram ir jāiesniedz akts par elektrostacijas nodošanu ekspluatācijā, ražotāja elektroietaises (ģenerējošo iekārtu Nr.), pārbaudes saskaņā ar pilnās pārbaudes programmu akts, elektroenerģijas (un siltumenerģijas) uzskaites ierīces, to tehniskais raksturojums un skaitītāju rādījumi, izdrukas.

No minētā izriet, ka elektrostacijas pieslēgšana sistēmai uz pārbaudes laiku ir tikai viens no pasākumiem, lai varētu saņemt atļauju elektroenerģijas ražošanai koģenerācijā uzsākšanai.

Tā kā pieteicēja minētos dokumentus nav iesniegusi, koģenerācijas elektrostacija Strenčos nav pieslēgta paralēlam darbam ar sistēmu. Līdz ar to

ministrija pamatoti atzina, ka pieteicēja nav izpildījusi sākotnējā lēmuma nosacījumu – uzsākt elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā.

[9] Saskaņā ar noteikumu Nr.221 35.[1] punktu, ja komersants neizpilda šo noteikumu 35., 72. vai 73.punktā minētos pienākumus vai neuzsāk elektroenerģijas ražošanu koģenerācijā termiņā, kāds noteikts lēmumā, ar kuru tam piešķirtas tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, ministrija mēneša laikā pieņem lēmumu par šo noteikumu 20.punktā minētā lēmuma atcelšanu. Lēmumu paziņo komersantam, publiskajam tirgotājam un sistēmas operatoram.

Noteikumi Nr.221 ar 35.[1] punktu tika papildināti ar Ministru kabineta 2013.gada 30.jūlija noteikumiem Nr.466 „Grozījumi Ministru kabineta 2009.gada 10.marta noteikumos Nr.221 „Noteikumi par elektroenerģijas ražošanu un cenu noteikšanu, ražojot elektroenerģiju koģenerācijā”” (turpmāk – noteikumi Nr.466).

Minēto noteikumu sākotnējās ietekmes ziņojumā (anotācijā) (pieejams: http://tap.mk.gov.lv/doc/2005/EMAnot_250713_MKnotNr221.1978.docx) kā noteikumu mērķgrupa norādīta ražotāji, kas ieguvuši vai plāno iegūt tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros. Tāpat sākotnējās ietekmes ziņojumā uzsvērts, ka pastāvošā prakse, atļaujot komersantam pagarināt elektrostacijas ekspluatācijas uzsākšanu, vērtējama kritiski, jo komersantam, kas ir ieguvis tiesības pārdot saražoto elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros, ir jābūt spējīgam iekļauties normatīvajos aktos paredzētajos, samērīgajos staciju attīstības termiņos.

Tas nozīmē, ka noteikumu Nr.466 pieņemšanas pamats bija Ekonomikas ministrijas kļūdainā prakse pagarināt termiņu tostarp elektroenerģijas ražošanas koģenerācijā uzsākšanai.

Minēto noteikumu pieņemšanas mērķis bija šādu nepamatotu praksi izskaust.

Līdz ar to secināms, ka likumdevējs nepārprotami paredzējis, ka noteikumi Nr.466 vienlīdz attiecas arī uz tiem komersantiem, kuri tiesības pārdot koģenerācijā saražoto elektroenerģiju jau ir ieguvuši.

Turklāt tiesības atcelt adresātam labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu tajos gadījumos, kad administratīvais akts izdots ar kādu nosacījumu un šis nosacījums nav laikus izpildīts, paredz Administratīvā procesa likuma 85.panta otrās daļas 2.punkts. Tas nozīmē, ka jau pirms noteikumu Nr.466 pieņemšanas pieteicējai bija jārēķinās ar iespēju, ka tai labvēlīgais administratīvais akts nosacījuma neizpildes gadījumā var tikt atcelts. Pieteicējai ar piešķiršanas lēmumu ir piešķirtas tiesības pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros atbilstoši piešķiršanas lēmuma nosacījumiem. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka pieteicēja ir ieguvusi tiesības vai tiesisko paļāvību uz noteiktu administratīvā akta atcelšanas (neatcelšanas) kārtību administratīvā akta nosacījumu neizpildes gadījumā.

[10] Atbilstoši samērīguma principam, kas definēts arī Administratīvā procesa likuma 13.pantā, būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.

Kā norādījusi Satversmes tiesa, samērīguma principa piemērošanas joma neaprobežojas tikai ar lietderības apsvērumu izdarīšanu rīcības brīvības gadījumos, bet tas jāpiemēro arī tad, ja iestādei jāizdod obligātais administratīvais akts. Tomēr, ņemot vērā, ka obligātā administratīvā akta gadījumā iestādei vai tiesai izdarot lietderības apsvērumus, varētu tikt pārkāpts varas dalīšanas princips, šādiem gadījumiem būtu jābūt ierobežotiem. Viens no šādiem gadījumiem varētu būt samērīguma pārbaude tad, ja netipiskā gadījumā ar obligāto administratīvo aktu tiek ierobežotas personas pamattiesības *(sk. Briede J. Administratīvā procesa likuma 13. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. Aun ? daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Prof. J. Briedes zinātniskajā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013, 191., 192.lpp.).*

Tiesa nekonstatē apstākļus, kas izskatāmo gadījumu raksturotu kā netipisku. Kā izriet no pieteicējas pārstāvja paskaidrojumiem tiesas sēdē, tagadējais valdes loceklis amatā stājies vien 2017.gada sākumā, kad bija palicis maz laika projekta ieviešanai, līdz ar to projekta ieviešana divās kārtās netika uzspēta.

Minētais ir tipisks noteikumu Nr.221 35.[1]punkta piemērošanas gadījums. Kā izriet no šā sprieduma 9.punktā norādītā, likumdevējs ir apsvēris, ka komersantam ir jābūt spējīgam izpildīt atļaujas pārdot elektroenerģiju obligātā iepirkuma ietvaros nosacījumus samērīgajā, iepriekš skaidri norādītajā termiņā. Savukārt šā termiņa neievērošana ir pamats atļaujas atcelšanai. Līdz ar to konkrētajā gadījumā priekšroka dodama tiesiskās noteiktības principam. Tas paredz, ka visiem komersantiem precīzi jāievēro likumdevēja noteiktā kārtība (šajā gadījumā noteikumi Nr.221).

Savukārt gadījumā, ja komersants neizpilda obligātos nosacījumus, iestādei jāpieņem attiecīgs lēmums (s*al. Administratīvās apgabaltiesas 2016.gada 27.janvāra sprieduma lietā Nr.A420281714 14.punktu*).

[11] Ņemot vērā minēto, tiesa pārsūdzēto lēmumu atzīst par tiesisku.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251.pantu, 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt sabiedrības ar ierobežotu atbildību „XO Energy" pieteikumu par Ekonomikas ministrijas 2017.gada 20.decembra lēmuma Nr.1-6.1-363 atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā pieņemšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese R.Migla